

Anna Seretny, Ewa Lipińska

Nauczanie kompetencji językowych w układzie zintegrowanym, czyli praktyka w praktyce

---

Postscriptum Polonistyczne nr 2(10), 165-176

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANNA SERETNY
EWA LIPIŃSKA
Uniwersytet Jagielloński
Kraków

Nauczanie kompetencji językowych w układzie zintegrowanym, czyli praktyka w praktyce

Wstęp

W podejściu komunikacyjnym bardzo wyraźnie podkreśla się konieczność integrowania w procesie dydaktycznym s p r a w n o ś c i językowych, które w sytuacjach życia codziennego najczęściej pojawiają się łącznie: ludzie czytają, by zanotować informacje, słuchają wypowiedzi, by następnie ją komuś zrelacjonować, piszą do kogoś lub dla kogoś itp. Zintegrowane nauczanie sprawności pozostaje więc w zgodzie z rzeczywistym charakterem naturalnej komunikacji, w której wszystkie umiejętności językowe łączą się w jedną wieloaspektową całość. Niewiele natomiast mówi się o konieczności zintegrowanego nauczania części s y s t e m u j ę z y k o w e g o, zespolonych jeszcze mocniej niż sprawności językowe. Nie można bowiem sformułować żadnego przekazu bez znajomości słów, które stanowią jego wypełnienie ani bez znajomości reguł umożliwiających ich łączenie. Trzeba też umieć prawidłowo artykułować oraz zapisywać wyrazy tworzące określony ciąg, by komunikat mógł zostać właściwie odebrany i zrozumiany.

Niniejszy tekst jest poświęcony zintegrowanemu podejściu do nauczania części systemu językowego z uwypukleniem jego walorów. Rozwiązanie takie, jak wynika z naszych doświadczeń, przyczynia się nie tylko do usprawnienia procesu dydaktycznego, lecz także sprawia, że staje się on bardziej przyjazny i użyteczny dla samych uczących się.

Natura języka

Język to system znaków wytworzonych w sposób naturalny przez człowieka, pełniących funkcję komunikacyjną i poznawczą. Tworzywem kodu mówionego są dźwięki artykułowane przez narządy, których prymarne funkcje nie są związane z produkcją mowy; pisanego natomiast – znaki graficzne, powstające w wyniku operacji manualno-wzrokowych. Każdy z nich ma swój kanał przekazywania informacji, który determinuje substancję kodu. Autonomiczność obu kodów nie oznacza jednakże braku wzajemnych relacji: są one ze sobą ściśle powiązane i od siebie zależne, dzięki czemu wypowiedzi mówione można *z a p i s a ć*, a *p i s a n e o d c z y t a ć*. Obydwa też służą komunikacji, umożliwiając człowiekowi zdobywanie oraz przekazywanie informacji.

Język naturalny nie jest jednakże narzędziem neutralnym, takim na przykład jak język matematyki. Forma i treść przekazu zależą bowiem od sytuacji, w której komunikacja się odbywa. Użytkownicy, „uwzględniając uwarunkowania i ograniczenia wynikające z danego kontekstu, uruchamiają pewne procesy językowe, które pozwalają im rozumieć lub tworzyć teksty dotyczące tematów z określonych sfer życia” (ESOKJ 2003, 20). Innymi słowy, wykorzystują te środki językowe, które, ich zdaniem, są najbardziej odpowiednie (fortunne) do realizacji danego zadania.

Nauczanie podsystemów języka w podejściu komunikacyjnym

Umiejętności, które pozwalają użytkownikom działać za pomocą środków językowych nazwane zostały kompetencją komunikacyjną. Jednym z jej składników jest kompetencja lingwistyczna, którą współtworzą cztery czynniki: gramatyczny, leksykalny, fonologiczny oraz ortograficzny. *Kompetencja gramatyczna* – to znajomość zasad rządzących łączeniem środków językowych w ciągi znaczeniowe o ustalonych ramach i umiejętność ich użycia, czyli tworzenia wypowiedzi zgodnie z tymi zasadami. *Kompetencja leksykalna* z kolei pozwala użytkownikowi odwoływać się do rzeczywistości pozajęzykowej, w której dochodzi do aktu komunikacji. Jej przejawem jest sprawne posługiwanie się słownictwem danego języka. *Kompetencje fonologiczna* i *ortograficzna* natomiast umożliwiają (odpowiednio) foniczną lub graficzną realizację przekazu. Ta pierwsza jest rozumiana jako znajomość jednostek dźwiękowych

języka (także w ciągach) oraz umiejętność ich artykulowania; druga – jako znajomość symboli, które składają się na tekst pisany i poprawne stosowanie ich w praktyce (zob. ESOKJ 2003, 99–114).

W publikacjach metodycznych odwołujących się do założeń podejścia komunikacyjnego techniki nauczania podsystemów języka są zazwyczaj prezentowane oddzielnie (zob. np. Komorowska 2002; Dakowska 2005; Seretny, Lipińska 2005). Kompetencja lingwistyczna jest jednak konstruktem złożonym o wyraźnie zespolonych komponentach. Jej rozwijanie wymaga więc podejścia zintegrowanego, ukazującego w sposób pragmatyczny powiązania oraz zależności między poszczególnymi członami. Ponadto wieloaspektowy kontakt z materiałem językowym wydatnie wspomaga proces zapamiętywania nauczanych treści (zob. Craik, Lockhart 1972), a to z kolei umożliwi uczącym się podejmowanie bardziej zróżnicowanych działań językowych receptywnych, produktywnych oraz mediacyjnych (zob. ESOKJ 2003, 60–84).

Nauczanie podsystemów języka w systemie zintegrowanym

Wymowa i pisownia

Poznając język obcy, trzeba opanować jego wymowę. Nie jest to zadanie łatwe. Fonetyka jest bowiem jedynym podsystemem języka, który w całości musi zostać „oswojony” już w początkowym okresie nauki, na najniższym poziomie zaawansowania, trudno więc w jej przypadku zachować (bardziej przyjazny dla uczących się) spiralny układ zagadnień. Należy także pamiętać, że z wiekiem maleje plastyczność aparatu artykulacyjnego, zmniejsza się także wrażliwość receptorów słuchowych (zob. Arabski 1996). To sprawia, że uczący się realizują fonemy języka obcego za pomocą głosek języka rodzimego, stosując podobne zasady kombinatoryki, akcentuacji i frazowania. Ich wymowa nie jest więc poprawna¹. Świadomość niewłaściwej lub błędnej artykulacji staje się często jedną z przyczyn strachu przed mówieniem (*fear for performance*), który utrudnia działania językowe zwłaszcza uczniom dorosłym.

Pomocne w opanowywaniu poprawnej wymowy jest, poza stosowaniem ćwiczeń artykulacyjnych oraz rozwijających słuch fonematyczny, łączenie

---

¹ Przez poprawną wymowę rozumiemy taką, która jest zrozumiała dla rodzimych użytkowników języka.

ich z komponentem ortograficznym. W dydaktyce tradycyjnej ćwiczenia fonetyczne są najczęściej uzupełnieniem zajęć koncentrujących się na rozwijaniu sprawności mówienia, ortograficzne – pojawiają się natomiast, na ogół sporadycznie, przy okazji rozwijania sprawności pisania. Rozwiązanie takie nie sprzyja utrwalaniu prawidłowych relacji między głoskami a literami oraz między kombinacjami liter/głosek a znaczeniem, dlatego też obu systemów warto nauczać łącznie w układzie zintegrowanym (zob. FON./ORT.)²; w ćwiczeniu rozwijającym słuch fonematyczny integracja z komponentem ortograficznym została wprowadzona na etapie korekty; zadaniem uczących się jest samodzielne uzupełnienie zapisu odpowiednimi literami, a następnie odczytanie par)³.

FON./ORT.

Proszę wysłuchać par wyrazów, zaznaczyć TS (jeśli były takie same) lub R (jeśli były różne).

Proszę następnie uzupełnić brakujące litery i odczytać pary wyrazów.

WYMOWA/PISOWNIA SZEREGÓW CISZĄCYCH I SZUMIĄCYCH

<i>Przykład: TS – R</i>	<i>Przykład: pro... ε – pro...ε proszę – prosię</i>	
1. TS – R	1. ...y	...y
2. TS – R	2. prz...jście	prz...jście
3. TS – R	3. wie...	wie...
4. TS – R	4. pla...	pla...
5. TS – R	5. ko...	ko...
6. TS – R	6. ... czekać	...ciekać

Sprężenie komponentu artykulacyjnego z ortograficznym jest korzystne dla wszystkich uczących się⁴. Przyczynia się ono nie tylko do lepszego opanowania umiejętności rozróżniania i produkowania dźwięków oraz wzorów prozodycznych, lecz także trudnej dla wielu z nich relacji *głoska – litera*. Uświadamia im bowiem istnienie w polszczyźnie nie zawsze słyszanych

² Wszystkie ćwiczenia pochodzą z książki A. Seretny i E. Lipińskiej (w druku).

³ Materiał leksykalny do tego typu ćwiczeń trzeba odpowiednio dobrać – w parach minimalnych, które stanowią ich podstawę, przynajmniej jeden wyraz pary **musi** być uczącym się znany.

⁴ „Uczących się języka polskiego jako obcego w Polsce można podzielić na dwie zasadnicze grupy: jedni **uczą się** języka od podstaw na kursach językowych w środowisku *egzolingwalnym*, drudzy – przez wiele lat poprzedzających naukę szkolną – **nabywają** język w naturalnym otoczeniu, w domu”. Zob. E. Lipińska, A. Seretny, „Kwartalnik Polonicom”, (w druku).

różnic między głoskami, które znajdują odzwierciedlenie w widzianym i łatwiej rozpoznawalnym zapisie. Integracja komponentów wspomaga także proces wykształcania się w pamięci uczących się silniejszych i trwalszych powiązań między formami a treścią znaków, co w konsekwencji usprawnia posługiwanie się językiem docelowym.

Pisownia i gramatyka w połączeniu z wymową

Posługiwanie się zgodnym z normą językiem pisanym wymaga znajomości ortografii. Pisownia wielu wyrazów ma swoje uzasadnienie w morfologii, stąd bardzo istotne jest przemyślane łączenie nauczania komponentu gramatycznego z ortograficznym. Dzięki takiemu rozwiązaniu uczący się mogą lepiej zrozumieć mechanizm alternacji samogłoskowych i spółgłoskowych, co w rezultacie przekłada się na lepsze opanowanie kompetencji gramatycznej. W zintegrowanym nauczaniu obu podsystemów, by poprawnie wykonać zadania ortograficzne (zob. GRAM./ORT./FON.), muszą uprzednio prawidłowo dokonać przekształceń (element gramatyczny). Odczytanie obu wersji uzmysławia im zaś różnice pojawiające się między pisownią i wymową określonych konstrukcji gramatycznych.

Włączanie komponentu ortograficznego (i fonetycznego) do ćwiczeń gramatycznych jest działaniem, z którego płynie wiele korzyści. Cudzoziemcom uczącym się od podstaw pozwala na wykształcenie poprawnych wzorców artykulacyjnych i intonacyjnych konkretnych struktur gramatycznych, ćwiczenia z pisowni są zaś dla nich naturalnym uzupełnieniem triady *struktura – jej wymowa – jej zapis*. Osoby z polskimi korzeniami z kolei, dzięki integracji „widzą”, w jaki sposób struktury znane im ze słuchu, uzyskują kształt graficzny. Opanowanie poprawnego zapisu umożliwia im następnie szybsze rozpoznawanie znaków w tekstach pisanych.

GRAM./ORT./FON.

Proszę podkreślić właściwą literę w zdaniu głównym, potem przekształcić zdania tak, aby sprawdzić pisownię, a następnie głośno przeczytać obie wersje.
DOPEŁNIACZ WYMOWA/PISOWNIA SPÓLGŁOSEK DŹWIĘCZNYCH I BEZDŹWIĘCZNYCH

*przykład: Mama kupiła haftowany **obru**[z/s] i piękny **obra**[z/s].*

Mama nie kupiła ani haftowanego obrusa, ani pięknego obrazu.

Mama kupiła haftowane obrusy i piękne obrazy.

1. Poka[sz/ż] nam swój nowy samochód[t/d].
Nie (my, cz. przyszły) . . . . wam naszego nowego . . . . .
2. Piłka[sz/rz] (l mn.) miał banda[sz/ż] (l.mn.) na kolanie.
. . . . mieli . . . . na kolanach.
3. Taksówka[sz/rz] (l.mn.) zaniósł nasz бага[sz/ż] (l.mn.) na peron.
. . . . zanieśli nasze . . . . na peron.
4. Muszę kupić, chle[p/b], mió[t/d] i paszte[t/d].
Nie musisz kupować . . . . , ... ani . . . . .
5. Zje[c/dz] obia[t/d] i otwó[sz/rz] wino.
Niech oni nie . . . . i nie . . . . wina.

Pisownia i słownictwo

Przy zapoznawaniu uczących się z zasadami pisowni niektórych wyrazów (lub ich grup), niejednokrotnie trzeba wprowadzić nowe słownictwo. Często są to wyrazy rzadziej używane, wykraczające poza poziom ich zaawansowania językowego. Szansa na to, że zostaną zapamiętane jest niewielka. Można ją jednak zwiększyć, dokładając starań, by nieznanne słowa nie stanowiły przypadkowych, „oderwanych” jednostek, a były powiązane pojęciowo lub tematycznie.

Słownictwo każdego języka naturalnego jest systematoidem⁵. Z materii języka da się bowiem wydzielić strefy pojęciowe, które są wypełnione grupami wyrazów powiązanych ze sobą i formalnie, i znaczeniowo. Okazją do uświadomienia uczącym się, jaki charakter mają te związki, mogą być ćwiczenia ortograficzne ukierunkowane leksykalnie. Trzeba je tylko w taki sposób opracować, by, poznając reguły ortograficzne, poruszali się w określonych tematach (zob. *ORT./LEK.*, w którym leksyka należąca do kręgu tematycznego *MIESZKANIE* służy do zilustrowania uczącym się zasad pisowni -u/-ó).

ORT./LEK.

Proszę uzupełnić tekst wyrazami z ramki.

MIESZKANIE PISOWNIA Ó/U

pokój | stół | półki | funkcjonalny | przedpokój | łóżko | lodówka |
sufit | ogród | biurko | ubikację | urządzone | kuchnia | lustro | duży
Paweł oglądał kawalerkę w Podgórzu. ...*Pokój*...⁰ z balkonem jest bardzo
. . . . .¹ i ładnie . . . . .². Ma dwa okna, z których widać piękny

⁵ Systematoid – twór na kształt systemu, który nie umożliwia pełnej klasyfikacji elementów (zob. Miodunka 1989).

.....³. Pod oknem stoi stylowe .....⁴. Po prawej stronie w rogu jest wygodne .....⁵, a po lewej – znajduje się .....⁶ i krzesła. Ściany mają kolor żółty, a .....⁷ jest biały. Na ścianach wiszą .....⁸ na książki i piękne stare .....⁹ w złożonej ramie. Obok pokoju jest mała .....¹⁰. Stoł w niej rząd szafek oraz .....¹¹. Mieszkanie ma widną łazienkę i osobną .....¹² z umywalką. ....¹³ jest mały, ale bardzo .....¹⁴; stoi w nim szafka na buty i wieszak na ubrania. Kawalerka bardzo podoba się Pawłowi. Jeśli właściciel spuści nieco cenę, będzie chciał ją wynająć.

Działania integrujące są bardzo korzystne zarówno dla obcokrajowców, jak i dla osób znających polski z domu. Dla pierwszych stanowią okazję do poznania i zapamiętania większej liczby tematycznie powiązanych wyrazów, drugim umożliwiają poznawanie zapisu słów, które często znali jedynie ze słuchu.

Słownictwo i gramatyka

W podejściu komunikacyjnym celem nauczania jest umożliwienie uczącym się sprawnego posługiwania się językiem w sposób adekwatny do sytuacji, czyli odpowiedni do statusu uczestników komunikacji, jej celu, intencji i warunków. Proces kształcenia językowego ma przygotować ich do autentycznej komunikacji, która nie polega na generowaniu poprawnych zdań, lecz jest wymianą poglądów, przekazywaniem określonych treści, załatwianiem określonych spraw itp. Język, który poznają, powinien być więc dostosowany do ich obecnych i przyszłych potrzeb. By uczestniczyć w naturalnej, niesterowanej konwersacji⁶, muszą wiedzieć nie tylko, jak zbudowane są poszczególne struktury, ale przede wszystkim, jak ich używać. Tej umiejętności nie da się osiągnąć, jeśli nauka języka ukierunkowana jest na opanowanie systemu gramatycznego. Realizacja konkretnych funkcji, wyrażanie myśli, przekazywanie istotnych w danym kontekście sytuacyjnym informacji, są bowiem możliwe jedynie wówczas, gdy uczący się wykazują znajomość nie tylko struktur gramatycznych, lecz także ich odpowiedniego wypełnienia leksykalnego. Nauczanie słownictwa i gramatyki nie powinno być zatem realizowane w układzie paralelnym, w którym osobną sekcję stanowią ćwiczenia słownikowe, osobną gramatyczne, lecz w powiązanim.

---

⁶ W niesterowanej konwersacji bardzo trudno przewidzieć treść i formę wypowiedzi rozmówcy, nawet w sytuacjach pozornie stereotypowych (zjawisko to znane jest jako niska prognostyczność aktu komunikacji).

Działania integrujące powinny przebiegać dwutorowo, czyli polegać na:

- uzupełnianiu ćwiczeń leksykalnych komponentem gramatycznym,
- leksykalnym kierunkowaniu zadań gramatycznych.

Rozwiązanie pierwsze wiąże się z wprowadzaniem do ćwiczeń słownikowych różnego rodzaju transformacji. Chodzi bowiem o to, by uczący się, wykonując je, *mysleli* strukturami gramatyczno-leksykalnymi (zob. LEK./GRAM.B), a nie jedynie leksykalnymi (zob. LEK./GRAM.A).

LEK./GRAM. A

Proszę uzupełnić tekst wyrazami z ramki.

PRZESADY

żartują | platają | pochodzi | stroją | zmyślają | wyglupiać się | spowodowało

1 kwietnia – to dzień, w którym ludzie ... *żartują* ...⁰ sobie z bliskich i znajomych, ...¹ im drobne figle. W tym dniu można też .....² do woli. Święto to jest znane w wielu krajach na świecie – w państwach anglojęzycznych nazywa się je „*All Fools’ Day*”, we Francji „*Poisson d’avril*”, w Rosji „*Dien Smiecha*”.

Geneza Prima Aprilis nie jest dokładnie znana. Podejrzewa się, że .....³ ono z Francji, z czasów kiedy to, w 1564 roku król Karol IX, zreformował kalendarz. Związane z tym zamieszanie .....⁴ mnóstwo śmiesznych sytuacji i na pamiątkę tego wydarzenia wszyscy do dziś .....⁵ w tym dniu żarty i .....⁶ niestworzone historie.

Na podst. <http://magazylnokalny.co.uk>

LEK./GRAM. B

Proszę uzupełnić tekst wyrazami z ramki. Proszę pamiętać o poprawnych formach wyrazów.

PRZESADY ODMIANA CZASOWNIKÓW

żartować | platać | pochodzić | stroić | zmyślać | wyglupiać się | spowodować

1 kwietnia – to dzień, w którym ludzie ... *żartują* ...⁰ sobie z bliskich i znajomych, ...¹ im drobne figle. W tym dniu można też .....² do woli. Święto to jest znane w wielu krajach na świecie – w państwach anglojęzycznych nazywa się je „*All Fools’ Day*”, we Francji „*Poisson d’avril*”, w Rosji „*Dien Smiecha*”.

Geneza Prima Aprilis nie jest dokładnie znana. Podejrzewa się, że .....³ ono z Francji, z czasów kiedy to, w 1564 roku król Karol IX, zreformował kalendarz. Związane z tym zamieszanie .....⁴ mnóstwo śmiesznych sytuacji i na pamiątkę tego wydarzenia wszyscy do dziś .....⁵ w tym dniu żarty i .....⁶ niestworzone historie.

Rozwiązanie drugie polega na włączaniu materiału słownikowego tekstów do ćwiczeń gramatycznych⁷. I tak na przykład, jeśli na zajęciach poruszany jest temat ochrony środowiska, a zagadnienie gramatyczne przewidziane do realizacji w tym czasie to tryb rozkazujący, wówczas ćwiczenia automatyzujące jego użycie powinny uwzględniać słownictwo tego zakresu (zob. GRAM./LEK.A). Jeśli zaś przy okazji omawiania efektywnych sposobów uczenia się, pamięci i jej znaczenia w procesie opanowywania języka, mamy zapoznać uczących się na przykład ze stroną bierną, do ćwiczeń gramatycznych powinno się włączyć leksykę należącą do pola tematyczno-pojęciowego PAMIĘĆ (zob. GRAM./LEK.B).

GRAM./LEK. A

Po przeczytaniu tekstu poświęconego ochronie środowiska proszę uzupełnić tekst czasownikami w odpowiedniej formie.

OCHRONA ŚRODOWISKA | TRYB ROZKAZUJĄCY

Przykład: Nie marnuj (ty – marnować) wody!

.....¹ (my – chronić) przyrodę! Nie .....² (my – myć) zębów pod bieżącą wodą! .....³ (my – oszczędzać) energię. Zawsze .....⁴ (my – gasić) światło!

.....⁵ (my – sortować) odpady!

.....⁶ (my – szanować) zieleni. ....⁷ (pomagać – my) zwierzętom. ....⁸ (ratować – my) lasy.

Nie .....⁹ (my – śmiecić)! .....¹⁰ (my – dbać) o czystość i porządek wokół nas. ....¹¹ (my – dać) dobry przykład innym.

GRAM./LEK. B

Po przeczytaniu tekstu poświęconego pamięci proszę wykonać ćwiczenia.

NAUKA | STRONA BIERNĄ

I. Proszę zamienić zdania w stronie czynnej na zdania w stronie biernej.

Przykład: Ludzie zapamiętują informacje.

Informacje są zapamiętywane przez ludzi.

1. Człowiek przyswaja informacje w ciągu dnia.

.....

---

⁷ Taki „recykling” leksykalny stosowany jest w materiałach przeznaczonych dla niższych poziomów zaawansowania. W gramatycznych komponentach lekcji podręczników adresowanych do bardziej zaawansowanych słownictwo z tekstów wykorzystywane jest zdecydowanie rzadziej.

2. W nocy mózg przetwarza przyswajane informacje.
.....
3. Organizm produkuje hormony niszczące pamięć.
.....
4. Naukowcy wykorzystują tę metodę od niedawna.
.....
5. Niektórzy ludzie zażywają lekarstwa wspomagające pamięć.
.....

Zintegrowane nauczanie leksyki i gramatyki jest nie tylko przyjazne, lecz przede wszystkim korzystne dla uczących się. Skutkuje bowiem lepszym opanowaniem słownictwa, przy równie dobrym wyćwiczeniu struktur gramatycznych. Cudzoziemcom, dzięki zwielokrotnionemu kontaktowi z nowymi wyrazami, pozwala lepiej je zapamiętywać, a uczącym się, którzy znajomość polszczyzny wynieśli z domu, umożliwia aktywowanie słownictwa pasywnego.

Poradnik metodyczny

– autorska propozycja zintegrowanego nauczania podsystemów języka

Poradnik metodyczny *Integrowanie kompetencji lingwistycznych na przykładzie dydaktyki języka polskiego jako obcego/ drugiego* (zob. Lipińska, Seretny, w druku)⁸ został przygotowany, by ułatwić nauczycielom zespolone nauczanie podsystemów języka. Ukazuje on wiele sposobów łączenia technik rozwijających poszczególne umiejętności językowe, zwraca również uwagę na korzyści, jakie mogą płynąć ze stosowania proponowanego podejścia w odniesieniu do różnych grup odbiorców.

Bardzo ważną częścią opracowania są cztery scenariusze jednostek tematycznych⁹ ukazujące praktyczną realizację zintegrowanego nauczania kompe-

---

⁸ Stanowi on owoc naszych wieloletnich doświadczeń dydaktycznych oraz warsztatów prowadzonych dla nauczycieli języka polskiego, pracujących zarówno w kraju, jak i na obczyźnie. Przyczynkiem do jego powstania był zaś artykuł *Ortografia a słownictwo – razem czy osobno?* (2008), w którym po raz pierwszy pokazałyśmy, jak użyteczne może być stosowanie w praktyce dydaktycznej nauczania zintegrowanego w obrębie kompetencji lingwistycznych.

⁹ Pod tym pojęciem rozumiemy szczegółowy „konspekt serii lekcji dotyczących szerszego zagadnienia”, który w efekcie stanowi „materiał operacyjny” projektów interdyscyplinarnych (zob. Janowska 2010, 34–35).

tencji lingwistycznych w połączeniu z nauczaniem sprawności językowych. Proponowane tam rozwiązania pokazują, jak w naturalny sposób włączać ćwiczenia językowe mające charakter przedkomunikacyjny *sensu stricto* w tok zajęć rozwijających umiejętność mówienia, słuchania, czytania oraz pisania. Scenariusze są przeznaczone dla uczących się na poziomie samodzielności (B1 i B2), na którym możliwa jest pełna integracja nauczania podsystemów, wszystkie mają bowiem podobną wagę (zob. tab. 1).

Naszym zdaniem, warto ukazywać zależności oraz powiązania między poszczególnymi podsystemami. Podejście takie nie tylko umożliwi uczącym się wielokrotny i zróżnicowany kontakt z tworzywem języka, którego znajomość nie rozwija się samoistnie w toku zajęć sprawnościowych, lecz także, dzięki kombinacji technik nauczania, przyczynia się do urozmaicenia procesu kształcenia. Dzięki sprzężonemu nauczaniu podsystemów języka uczący się będą w stanie szybciej dostrzec relacje między tym, co słyszą/mówią, a tym, co widzą/piszą. Będą w związku z tym mogli pełniej rozwinąć kompetencję lingwistyczną, bez której osiągnięcie pełnej biegłości językowej nie jest możliwe.

Tabela 1: Poziom zaawansowania a rozwijanie kompetencji lingwistycznych¹⁰

	Wymowa	Pisownia	Leksyka	Gramatyka
A1	■■■■	—	■■	■■■■
A2	■■■■	■	■■	■■■■
B1	■■	■■	■■	■■
B2	■■	■■	■■	■■
C1	■	■	■■■	■■
C2	—	■	■■■	■■

Seretny, Lipińska, w druku

A zatem lepiej „łączyć niż rozdzielać”.

Literatura

- Craik F.I.M., Lochhart R., 1972, *Levels of processing: A framework for memory research*, „Journal of Verbal Learning”, nr 11, s. 671–684.
- Dakowska M., 2005, *Teaching English as a Foreign Language*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

¹⁰ Liczba znaków ■ obrazuje stopień intensywności działań dydaktycznych w obrębie poszczególnych kompetencji lingwistycznych.

- (ESOKJ) *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, 2003, Warszawa: CODN.
- Janowska I., 2010, *Planowanie lekcji języka obcego. Podręcznik i poradnik dla nauczycieli języków obcych*, Kraków: Universitas.
- Komorowska H., 2002, *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa: Wydawnictwo Edukacyjne „Fraszka”.
- Lipińska E., Seretny A., 2005, *ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków: Universitas.
- Lipińska E., Seretny A., 2008, *Ortografia a słownictwo – razem czy osobno?*, w: Lipińska E., Seretny A., red., *Rozwijanie i testowanie biegłości w języku polskim jako obcym*, Kraków: Universitas, s. 81–100.
- Lipińska E., Seretny A., red., 2008, *Rozwijanie i testowanie biegłości w języku polskim jako obcym*, Kraków: Universitas.
- Lipińska E., Seretny A., w druku, *Integrowanie kompetencji lingwistycznych na przykładzie dydaktyki języka polskiego jako obcego/ drugiego. Poradnik metodyczny z ćwiczeniami*, Kraków: Universitas.
- Lipińska E., Seretny A., w druku, *Uczący się języka polskiego jako obcego/ drugiego w środowisku endolingwalnym – ich umiejętności i potrzeby*, „Kwartalnik Polonicum”.
- Miodunka W., 1989, *Podstawy leksykologii i leksykografii*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Teaching Language Skills in Integrated Teaching System – Practical Approach

The cognitive approach in teaching points out clearly to the necessity of integrating language skills in didactic process. Such skills in everyday situations usually appear together: we read in order to write down certain information, we listen to someone's utterance in order to repeat it to someone else, we write something for someone else to read it etc. Such attitude in teaching imitates a real character of natural communication that combines different types of skills in one multidimensional entity. Methodological materials say nothing or very little on the necessity of integral teaching of the parts of language system that are connected even closer than language skills. No statement can be produced if we do not know the words that this statement should contain and we do not know the rules that must be followed to put these words together. We also need to be able to spell and write down the words correctly in order to make our statement understandable. The article discusses the idea of integrated teaching of the parts of language system along with highlighting its advantages. It is also going to be proved that due to such approach in teaching a learner has numerous and various contacts with language materials, which according to Craik and Lockhart (1971) enhances the process of remembering learnt material.

Key words: language skills, language competences, language system, integrated teaching system